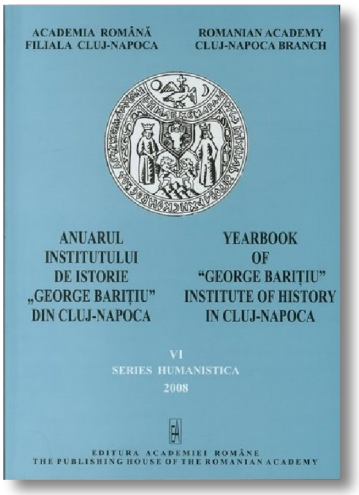

ISSN 1584-4404

Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca
Series *Humanistica*

humanistica.ro

Review of: Mihai Pascaru, Intelligence territoriale et gouvernance locale

Viorel Cioflică

How to cite this article:
Cioflică, Viorel (2008) *Review of: Mihai Pascaru, Intelligence territoriale et gouvernance locale*, Yearbook of the George Barițiu History Institute of Cluj-Napoca, Series Humanistica, Vol. 6, pp. 470–471. DOI: 10.5281/zenodo.22965828

© 2008: The Publishing House of the Romanian Academy.
Humanistica Yearbook is published online since 2003.
Submit your article to Humanistica Yearbook: secretariat.dcsu@acad-cj.ro

modelelor ştiinţifice şi filosofice) şi ideea *inelului existenţei* (întregită fericit de conceptul *Conştiinţei Fundamentale a Existenţei*), se poate schematiza modalitatea interacţiunii tuturor nivelurilor sau palierelor onticului, de la cel psihologic şi acela al civilizaţiei socio-umane, până la zona imponderabil-evanescentă a sacrului şi divinului.

Ionuţ Isac

Mihai Pascaru, *Intelligence territoriale et gouvernance locale/ Territorial Intelligence and Local Governance*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 2006, 139 p.

Înscriindu-se în aria preocupărilor ştiinţifice ale lui M. Pascaru, lucrarea de faţă abordează problematica mai complexă a relaţiei dintre ceea ce astăzi se numeşte *inteligenţă teritorială*, pe de o parte, şi *guvernarea locală*, pe de altă parte. Astfel, în prima parte a lucrării sale, Mihai Pascaru urmăreşte să delimiteze şi să fixeze, într-un cadru conceptual concis şi cât mai structurat, o serie de noţiuni fundamentale, concentrându-se mai cu seamă asupra celor de *dezvoltare comunitară*, *guvernare* şi nu în ultimul rând de *inteligenţă teritorială.* Important de subliniat cu privire la aceste noţiuni este faptul că, în viziunea autorului, relaţia dintre ultimele două este considerată a fi cadrul optim necesar dezvoltării comunitare dezirabile.

M. Pascaru ne aminteşte de importanţa cunoaşterii principiilor inteligenţei teritoriale: participarea actorilor, parteneriatul operatorilor, abordarea globală, calitatea şi accesabilitatea informaţiilor. Analizând apoi mai multe definiţii ale conceptului de guvernare, M. Pascaru priveşte guvernarea ca pe acel tip de conducere în mod necesar relaţionat unui teritoriu şi care implică respectarea în mod coerent a principiului participării, principiu vital pentru inteligenţa teritorială, dar şi pentru dezvoltarea comunitară.

Subliniem atenţia acordată de autor prezentării celor cinci principii ale bunei guvernări (deschidere, participare, responsabilitate, eficienţă şi coerenţă), principii privite ca viabile doar prin inter-relare şi interdependenţă. Importanţa acestei idei este argumentată prin aducerea în discuţie a câtorva demersuri ştiinţifice notabile pe care le putem regăsi în planul cercetării empirice pe tematica guvernării şi participării. Un studiu important în acest sens, în viziunea autorului, este cel realizat de M. J. Marshall, în 2004, în care a fost abordată participarea cetăţenilor în domeniul serviciilor locale legate de prevenirea criminalităţii. Studiul punea în valoare importanţa *teoriei co-producerii* – teorie fundamentată în deceniul opt al secolului trecut, a cărei teză esenţială este cea conform căreia cetăţenii şi autorităţile împărtăşesc responsabilităţi comune. Aplicată în fundamentarea participării, se încurajează astfel realizarea importanţei deosebite pe care o au mobilizarea şi recrutarea în procesul colaborării strânse dintre locuitori şi actorii guvernamentali locali.

O altă lucrare menţionată de M. Pascaru este cea a lui Jean L. Cohen, din 2005, unde se încearcă identificarea unei compatibilităţi între conceptul de *suveranitate a poporului* şi cel de *guvernare reprezentativă,* susţinându-se că între ele nu există contradicţii, ci mai degrabă o determinare reciprocă.

Trecând în revistă, în continuare, o serie de alte studii dedicate participării la guvernare în spaţiul Europei Centrale şi de Est, M. Pascaru remarcă existenţa unor abordări diverse, care converg însă în planul concluziilor şi al construcţiilor metodologice. Este amintit în context studiul lui N. Letki în care ni se vorbeşte despre un tip aparte al *solidarităţii pentru participare,* afirmându-se că slăbiciunile societăţilor politice şi nivelul scăzut al implicării cetăţenilor în politicile Europei Centrale şi de Est sunt determinate de asocierea dintre nivelul scăzut al capitalului social şi moştenirea lăsată de sistemul comunist.

Participarea în sens metodologic este importantă pentru analiza lui M. Pascaru, fiind adusă în discuţie şi o preocupare relativ recentă în cercetarea-acţiune participativă, ce aparţine irlandezilor Lundy şi McGovern. M. Pascaru ne rezumă proiectul lor experimental realizat prin implicarea a aproximativ treizeci de persoane, rude ale victimelor conflictelor violente din Irlanda de Nord, proiect

în urma căruia cei doi autori conchideau că studiul participativ reprezintă cheia rezolvării mai multor dileme metodologice, etice şi politice cu care se confruntă cercetătorii în cadrul societăţilor divizate de violenţă.

Este momentul în care M. Pascaru pune pe tapet şi problema *restituirii rezultatelor*, tehnică legată direct de participare în procesul de construcţie şi promovare a inteligenţei teritoriale. Făcând trimitere la Roger Mucchielli, psihosociolog francez de renume, Mihai Pascaru reţine observaţia acestuia potrivit căreia restituirea rezultatelor cercetării către populaţia investigată poate stimula creşterea dinamicii locale şi, implicit, poate deveni un factor al schimbării.

Iniţiind mai departe o discuţie asupra definiţiei *restituirii rezultatelor* propusă de Bernard Bergier, M. Pascaru insistă asupra convingerii acestuia în legătură cu faptul că restituirea este legată mai cu seamă de cercetarea-acţiune strategică sau, la fel de bine, de intervenţia sociologică, identificate fiind trei tipuri de restituire: *restituirea-cadou, restituirea-cunoaştere şi restituirea-intervenţie*. De altfel, restituirea rezultatelor este considerată de către M. Pascaru instrumentul prin care cercetarea sociologică poate determina ştiinţific guvernarea, reunind atât opiniile, atitudinile şi comportamentele cetăţenilor, cât şi pe cele ale autorităţilor responsabile dintr-un teritoriu dat, în scopul administrării eficiente a problemelor teritoriale specifice. Iată de ce restituirea rezultatelor devine o dimensiune directivă principală a studiului de care ne ocupăm aici.

Conducând o serie de investigaţii exploratorii în cadrul proiectului european *Eugenia*, în 2001 şi 2002, M. Pascaru a avut posibilitatea de a observa valenţele euristice şi practice ale restituirii rezultatelor, dar şi unele limite ale acesteia, în cadrul câtorva seminarii de restituire organizate în micro-regiunea Vălişoara-Râmetea, având ca participanţi locuitori ai regiunii studiate, reprezentanţi ai autorităţilor locale, precum şi câţiva experţi şi coordonatori ai proiectului mai sus-menţionat.

A doua parte a lucrării de care ne ocupăm aici este dedicată prezentării investigaţiilor coordonate de M. Pascaru în zona Albac-Scărişoara-Horea, investigaţii în cadrul cărora s-a urmărit testarea a două principii ale bunei guvernări – *transparenţa* şi *participarea*. M. Pascaru începe prin a descrie teritoriul studiat, delimitând cât mai clar câteva aspecte contextuale importante, pornind de la indicatori economici şi terminând cu factorii sociali, unde o atenţie specială este acordată ratei sărăciei, pentru a oferi o imagine relevantă a specificului regiunii. Ţinând cont de acest specific, investigaţia sociologică s-a concentrat preponderent spre identificarea reprezentărilor teritoriului la nivelul populaţiei locale. S-a dorit astfel, după declaraţia autorului, stabilirea unei ierarhii a principalelor probleme teritoriale şi de ordin comunitar existente în regiune. M. Pascaru ajunge în final la convingerea potrivit căreia reprezentările oportunităţilor de dezvoltare în micro-regiunea studiată sunt strâns legate de reprezentările problemelor comunitar-teritoriale.

Deşi în general omise din proiecţiile dezvoltării teritoriale, problemele personale şi de familie au fost tratate cu o atenţie sporită de către M. Pascaru în cadrul investigaţiei sale, acesta afirmându-şi convingerea că seriozitatea acestor probleme poate aduce o contribuţie notabilă în reliefarea mai exactă a specificului regiunii şi a unor soluţii posibile la aceste probleme.

Totuşi, tematica centrală a investigaţiei este reprezentată de problematica transparenţei instituţionale. Sunt investigate de către M. Pascaru şi colaboratorii săi nivelul cunoştinţelor locuitorilor în legătură cu procesul de luare a deciziilor, în asociere cu cel al *deschiderii* organismelor administraţiei locale. Nu a fost trecută cu vederea nici sondarea participării sătenilor la adunările locale.

Un aspect deosebit urmărit şi în studiul de care ne ocupăm aici a fost cel al parteneriatului teritorial, cunoscut în unele ţări europene sub denumirea de *asociere inter-comunală*. Aici, M. Pascaru este preocupat de analiza nivelului de dezirabilitate al unei eventuale asocieri între cele trei comune studiate (Albac, Scărişoara, Horea) şi mai ales dacă această eventuală asociere ar putea fi privită de către locuitori ca o soluţie viabilă la problemele comunitar-teritoriale semnalate.

În contextul trasat de aceste tematici fundamentale, restituirea rezultatelor dobândeşte pentru M. Pascaru o valenţă predominant euristică, autorul dorind să obţină, după propria-i mărturisire, o *înţelegere* a cadrului psiho-sociologic al regiunii studiate, care să nu se sustragă însă principiului ireversibilităţii axiologice.

Viorel Cioflică